

13. *Varia*

Folós s.m. 1° „venitul realizat în gospodărie (din creșterea animalelor în primul rînda“; 2° „beneficiu; valoare“. Pentru 1° și: expr.: *trymáty na folós výwci (maržýnu)* „a ține pentru folos oi (vite)¹. Din rom. *folós* (/I, II, p. I, 155; 68, 519/).

Parĕ s.f. „parte; soartă“. Din rom. *parte* /94, 166/. Der.: *partýka* „parte de moștenire ce se cuvine unui urmaș“. Și expr. (calc): *máty parĕ (z čóhos]* „a avea parte de ceva (de animale mai ales)“.

Veníť s.m. „beneficiu; venit într-o gospodărie (din animale și pămînt)“. Din rom. *venít* „id.“ /94, 179/. Vezi *folos*.

III. *Calculi*²

Imýtysy „a se închea (despre lapte), în expr.: *molokó imýlosy (sy lóvy)* „laptele s-a prins (se încheagă)“, după rom. *a se prinde* „id.“ La fel și la ceilalți huțuli: /30, II, 374/³.

Molokó s.n. 1° „lapte“ (ca în ucr. comună și literară); 2° „mulsoare“ (sinonim: *udýji*); 3° „caș“ (cu pl. *molóka* „cașuri“⁴). Cu 2° — și în graiurile transcarpatice /23, 80—81/. Sensurile 2° și 3° — după rom. *lápțe* „mulsoare“ (/95, 24 — Oltenia; 28 — v. Mureșului/⁵.

Obernúty vb. „a castra“ (și expr.: *obernúty byká (= volá)* „a castra un bou“), calc după rom. reg. *a întoarce* „id.“ (/18, 427/).

Vydbýty vb. (despre animale și femei) 1° „a dezvăța de supt“; 2° „a nu mai avea lapte“, sensuri specific huțule [7, h. 186], dezvoltate, probabil, după rom. *a dezbate* (inv. și pop.) 1° „a desface ceva; a desprinde“; 2° „a dezobișnui“ (cf. /18, 239/).

Vydbýtysy vb. „(despre iapă) a se împreuna pentru reproducere“ cf. și /30, IV, 204; I, 58/. După rom. reg. *a se bate* „id.“ (/68, 154/).

Dáty výwci u (n)a brýndzu — expresie-traducere a celei rom. *a băgá (a púne) óile în (pe) brînză* (/3, II, h. 396: tot aici — și la huțulii din valea Sucevei/).

Ľúta brýndza — calc frazeologic al rom. *brînză iute* (/3, II, h. 424/). În graiurile huțule, adj. *l'útyi, -a, -e* = nu numai „pișcător; (despre miros) înțepător“, după rom. *iute* „id.“ (/18, 398/); el a preluat și celelalte semnificații ale „prototipului“ său semantic, în expr. ca: *čolovik (kyň) l'útyj = om (cal) iute* (cf. /68, 666/); *l'útyj til'ín* „tutun iute, tare“⁶; și adverbial: *l'úto* „iute, rapid“, d.p., în expr.: *robyty l'úto* „a lucra repede (și cu zel)“.

¹ Ca și o „zicală“ a vechilor huțuli, cum că „în șapte ani porcul aduce omului *folos* mare: * îl îmbracă în aur și argint *, pe cînd găina îi distruge, în acest timp, pînă și temelia casei“.

² Unele împrumuturi de acest tip au fost date și în cap. al II-lea. Pretutindeni, este vorba de inovații semantice etc. locale. A se vedea sensurile ucr. comune ori teritorial mai largi și cele literare ale lexemelor respective în [85].

³ Cf. și E. Vrabie, în „Romanoslavica“, VI, p. 6.

⁴ Cf. rus. dial. *molóka* „produse lactate“ (M. Vasmer, *Etimologičeskij slovar russhogo jazyka*, trad. rus., t. II, Moscova, 1967, 645).

⁵ Transferul, pe teren UCR., de la 2° la 3°, probabil, prin: „cantitatea de caș (brînză) ținută dintr-o mulsoare“.

⁶ Aceasta atestată, tot la huțuli, în [30, II, 390].